

**XEERKA ISTAATISTIKADA EE WAAXDA ISTAATISKADA WASAARADA
QORSHAYNTA HORUMARINTA IYO ISKAASHIGA CAAAMIGA AH EE
MAAMULKA WAQOOWI BARI.**

XEER LR. _____ EE _____

**XEERKAN WAXAA LAGU MAGACAABAYAA ‘SHARCIGA ISTAATISTIKADA’
MAAMULKA WAQOOWI BARI. (THE STATISTICS LAW OF NORTHEASTERN
STATE OF SOMALI).**

Xeerka Istatistics-ka Maamulka Waqooyi Bari waxaa loo aas aasay si loo helo nidaam rasmi ah oo lagu ururiyo, lagu kaydiyo, laguna falanqeeyo xogta muhiimka ah ee maamulka. Waxa uu ka caawiyaa dowladda iyo hay'adaha kala duwan helidda xog sax ah oo lagu qorsheeyo horumarka bulshada, dhaqaalaha, caafimaadka, waxbarashada, iyo adeegyada kale ee muhiimka ah, isla markaana uu kala cadeeyo shaqooyinka istatistikada maamulka.

Sidoo kale, xeerkan waxaa qayb ka ah ganaaxyada iyo ciqaabaha lagu qaadayo cid kasta oo ku kacda falal ka baxsan anshaxa, hufnaanta, iyo ilaalinta xogta Maamulka Waqooyi Bari. Arrintani waxay muhiim u tahay sugidda amniga xogta, ilaalinta sirta bulshada, iyo hubinta in xogta maamulka loo adeegsado si sharci ah, masuuliyad leh, isla markaana waafaqsan nidaamka iyo danaha guud ee bulshada.

Tusmada xeerka

CUTUBKA 1^{AAD} HORUDHAC	4
QODOBKA 1AAD UJEEDDADA SHARCIGAN	4
Qodob2 ^{aad} Qeexid	4
Qodobka 3 ^{aad}	5
Dabaqaadda	5
CUTUBKA 2^{aad}	5
Hannaanka Istaatistikada maamulka waqooyi bari.	5
Qodobka 4 ^{aad}	5
Dhisidda iyo Horumarinta Hannaanka Istaatistikada maamulka waqooyi bari.	5
CUTUBKA 3^{aad}	6
WAAXDA ISTAATISTIKADA	6
Qodobka 5 ^{aad}	6
Qaab-dhismeedka	6
Qodobka 6 ^{aad}	6
Hawlaha Shaqo ee Waaxda	6
Qodobka 7 ^{aad}	7
Awoodda iyo Waajibaadka Agaasimaha	7
CUTUBKA 4^{aad}	8
SIRTA	8
Qodobka 8 ^{aad}	8
Qarsoodiga Xogta	8
CUTUBKA 5^{aad}	8
QODOBADA CIQAABTA	8
Qodobka 9 ^{aad}	8
Xog-bixinta aan banaanayn	8
Qodobka 10 ^{aad}	9
Dembiyo kale	9
CUTUBKA 6^{aad}	10
Qodobka 11 ^{aad}	10
Awoodda wax-ka-bedelka liistada staatistikada cayiman	10
Qodobka 12 ^{aad}	10
Xeer-nidaamiye	10
Qodobka 13 ^{aad}	10
Dhaqan-Galka	10

CUTUBKA 1^{AAD}
HORUDHAC

QODOBKA 1AAD UJEEDDADA SHARCIGAN

UJEEDDADA XEERKA:

xeerkan waxa lagu dhisayaa waaxda istaatiskada wasaarada qorshaynta horumarinta iyo iskaashiga caaamiga ah ee maamulka waqooyi barri oo u xil saaran Qaadista, ururinta, isku-duwidda xogta, falanqeynta, qiimaynta iyo faafinta macluumaadka Istaatistikada maamulka waqooyi barri.

Qodob2^{aad} Qeexid

Haddii aan nuxurka xeerkan si kale loogu xusin, ereyadan waxaa loo fasirayaa sidan:

"waax" waxaa loola jeedaa Waaxda Istaatistikada ee Wasaaradda Qorshaynta iyo horumarinta iskaashiga caaamiga ah ee maamulka waqooyi bari;

"xeer nidaamiye" waxaa loola jeedaa waa xeer nidaamiyaha lagu soo saari doono si waafaqsan Xeerkan;

"wasiir" waxaa loola jeedaa Wasiirka Wasaaradda Qorshaynta iyo horumarinta iskaashiga caaamiga ah ee maamulka waqooyi bari;

"agaasime" waxaa loola jeedaa Agaasimaha Wasaaradda Qorshaynta iyo horumarinta iskaashiga caaamiga ah ee maamulka waqooyi bari;

"Diiwaan" waxaa loola jeedaa noocyada kaydinta xogta sida su'aalaha, jadwalada, warqadaha warbixinnada, daabacaadda lagu xafido gal ama wax kasta oo

La mid ah qoraal ama macluumaad elektaroonig ah oo looga baahan yahay ujeeddooyinka ururinta xogta rasmiga ah ee Istaatistikada.

"Dukument" waxaa loola jeedaa qoraallada muuqaallada, codadka iyo wax kasta oo loo adeegsan karo tixraac.

"Baaritaan" waxaa loola jeedaa sahanka xogta istaatistikada ama macluumaad kale oo loo baahan yahay sahankooda;

"Faafinta" waxaa loola jeedaa daabacaad toos ah ama dadban, iibinta ama siinta xogta rasmiga ah ama wax kale oo Istaatistika ah.

“Bulshada Rayidka” waxaa loola jeedaa hay'adaha aan dawliga ahayn ama aan faa'iido doon ahayn; kana dhex jira bulshada mar walbana u taagan danaha bulshada dhinac kasta sida dhaqanka, waxbarashada, caafimaadka iyo adeegyada la midka ah;

“Tiro-koob” waxaa loola jeedaa ururinta, isku-duwidda xogta, falanqeynta, qiimayntaiyo faafinta macluumaadka asaasiga ah ee ku saabsan qeybaha dadka, dhaqaalaha, bulshada, beeraha, warshadaha, deegaanka iyo qeybaha kale oo si fiican loo qeexay loona cayimay waqti;

“guddida” Waxaa loola Jeeda Guddida La-talinta Statistikada

Qodobka 3^{aad}

Dabaqaadda

xeerkan waxa lagu dabaqayaa Istaatistikada Cayiman oo keliya, Lagu dabaqi maayo Istaatistikada la xidhiidha Difaaca iyo arimaha nabad Sugidda.

CUTUBKA 2^{aad}

Hannaanka Istaatistikada maamulka waqooyi bari.

Qodobka 4^{aad}

Dhisidda iyo Horumarinta Hannaanka Istaatistikada maamulka waqooyi bari.

1. Waxa la asaasayaa oo la hormarinayaa hannaanka Istaatistikada maamulka waqooyi bari iyo qeybaha uu ka kooban yahay oo ay ka mid yihiin;

b) Bixinta macluumaad ujeeddadiisu tahay in la'isu-keeno, la soo-saaro, la lafaguro iyo in la faafiyo xogta tiro-koobka maamulka waqooyi bari iyo xogaha kale ee isticmaalka xogta rasmiga ah ee maamulka **marka laga reebo waxyaabaha la xiriira arrimaha ciidamada iyo amniga.**

t) In la sameeyo cilmi-baaris, lana hormariyo heerka, qaabka iyo farsamada tiro-

Koobka maamulka; iyo

j) In la tababaro khubaro ku takhasustay Istaatistikada iyo adeegsiga Istaatistikada

CUTUBKA 3^{aad}

WAAXDA ISTAATISTIKADA

Qodobka 5^{aad}

Qaab-dhismeedka

1. Waaxda Istaatistikada ee ka tirsan Wasaaradda Qorshaynta iyo horumarka iskaashiga caaamiga ah ee maamulka waqooyi bari; ayaa wixii iminka ka dambeeya loo aqoonsanaan doona ‘Waaxda Istaatistikada;

2. Waaxdan waxaa madax ka noqonaya Agaasime, kaasoo leh aqoonta statistikada, isla markaana u leh khibrad hawlaha Istaatistikada.

Qodobka 6^{aad}

Hawlaha Shaqo ee Waaxda

1. Iyadoo la tixraacayo sharciga Istaatistikada Waaxdu:

b. Ururinaysaa, isku dubaridaysaa, kalaguraysaa, bandhigaysaa, faafinaysaa ama daabacaysaa macluumaadka Istaatistikada;

t. Abaabulaysaa, samaynaysaa Tirakoob iyo Sahamo kale keligeed ama iyada oo kaashanaysa wasaaradaha, maamulada gobolada iyo degmooyinka, iyo hay'adaha madaxa banaan;

j. Samaynaysaa baadhitaan Istaatistika ah;

X. Samaynaysaa erey-qeexid (definitions), hab kalagurid ama kala-saarid (classification) iyo hab raac (procedure) ay raacaan wasaaradaha, dawladda hoose, hay'adaha madaxa banaan iyo ciddii kale ee ku hawlan ururinta iyo kala gurka Istaatistikada.

- Kh.** Kormeereysaa isla markaana ay isku duwaysaa hawlaha Istaatistikada ee ay sameeyaan dhamaan Wasaaradaha, maamulada dawaladaha hoose iyo hay'adaha madaxa banaan;
- d.** Diyaarinaysaa dibna u eegeysaa qaababka Istaatistikada, qoraalada Su'aalo-sideyaasha iyo qoraalada (Documents) kasta oo laga leeyahay ujeedooyin Istaatistiko ah;
- r.** Horumarinaysaa isla markaana taageeraysaa hawlaha Istaatistikada ee ay wadaan hay'adaha aan Dawliga ahayni si waafaqsan Shuruudaha ku xusan Xeerkan iyo xeer nidaamiyayaasha kale.

Qodobka 7^{aad}

Awoodda iyo Waajibaadka Agaasimaha

- 1.** Agaasimuhu wuxu kormeerayaa, isla markaana masuul ka yahay dhamaan hawlaha waaxda.
- 2.** Agaasimuhu wuxuu kaloo yeeli karaa:
  - b)** In uu u igmado ama u xilsaarto hawlqabad ku saabsan Istaatistikada saraakiil kale oo ka tirsan Waaxda;
  - t)** In uu u gudbiyo Wasiirka soo jeedimo talo-bixineed oo ku saabsan magacaabis gudiyo la taliyaal iyo kuwo farsamo oo kala taliya Wasiirka caqabadaha guud iyo kuwa gaarka ahba ee la xidhiidha mawduuca istaatistikada;

j) Inuu awood u siiyo Sarkaal kasta oo ka tirsan Waaxda inuu galo saacadaha u dhexeeya Cadceed soo baxa iyo Cadceed dhaca goob kasta ama Gaadiid kasta isagoo fulinaaya ujeedooyinka la xidhiidha ururinta xogta Istaatistikada.

3. Waxaase Shardi ah haddii goobtu ay tahay guri la degenyahay isla markaana ay jirto diidmo gelitaan waa in sideed iyo afartan saacadood oo ogeynsiin ah la siiyo.

4. Isla markaa, haddii goobtu tahay guri ay degen yihiin dumar, waa in la siiyo fursad kasta oo ay meel isku qariyaan ama jidhkooda ku asturaan.

CUTUBKA 4^{aad}

SIRTA

Qodobka 8^{aad}

Qarsoodiga Xogta

Dhamaan xogaha lagu helo iyada oo la raacaayo qodobada Xeerkan ama xeer-nidaamiyeyaasha la xidhiidha waa in loo tixgeliyaa sir maamul, waana inaan loo bandhigin cid kasta oo aan fasax u haysan, marka laga reebo arimaha waafaqsan ujeedooyinka Xeerkan ama amar maxkamadeed.

CUTUBKA 5^{aad}

QODOBADA CIQAABTA

Qodobka 9^{aad}

Xog-bixinta aan banaanayn

1. Qof kasta oo:

b) Shaqaale ka ah Waaxda oo qof siiya xog qof kale ku saaban oo uu ku helay isaga oo gudanaaya shaqadiisa fasax sharciyana u haysan bixinteeda; ama

t) Haysta xog uu ogyahay in ay ku baxday sifo aan sharci ahayn qof kalena u sii gudbiyaa wuxuu mutaysanayaa dambi ciqaabeed, ciqaabtuna waxaynoqonaysaa ganaax lacageed u dhianta 1500\$ (Kun iyo shanboqol dollar) ama xadhig aan ka badnayn lix bilood ama labaddaba.

Qodobka 10^{aad}
Dembiyo kale

1. Qof kasta oo:

- b)** Diida inuu bixiyo jawaab ama si ula kac ah jawaab been ah ka bixiya su'aal la weydiiyo si loo helo xog loo baahan yahay iyadoo la dhaqan gelinaaayo sharcigan
- t)** Si ula kac ah uga sameeya qoraal been ah xog looga baahan yahay sifo la xidhiidha Xeerkan ama xeer nidaamyadiisa;

j) Diida ama isaga oo aan haysan cudur-daar sharci ah ka hawl yaraysta ama u dhaqma si ku lid ah Xeerkan ama Xeer-nidaamyadiisa, wuxuu galayaa fal dembiyeed uu ku mutaysanaayo ganaax ama xadhig aan ka badnayn sadex bilood ama labadaba.

2. Qofna laguma soo Oogi karo dembi ciqaabeed iyadoo loo cuskanayo xeerkan haddii aanay cabasho qoraal ihi ka soo bixin agaasimaha ama sarkaal kale oo loo awood siiyey.

CUTUBKA 6^{aad}

Qodobka 11^{aad}

Awoodda wax-ka-bedelka liistada staatistikada cayiman

Wasiirku wuxuu digreeto uu ku daabaco Faafinta Rasmiga ah ee dawladda ka soo saari karaa wax ka bedelka Liistada cayiman (*Schedule*) ee Xeerkan ku lifaaqan si waafaqsan qodobka 3aad ee Xeerkan.

Qodobka 12^{aad}

Xeer-nidaamiye

Wasiirku wuxuu digreeto uu ku daabaco Faafinta Rasmiga ah ee dawladda ka soo saari karaa Xeer-Nidaamyo lagu dhaqangelinaayo Xeerkan.

Qodobka 13^{aad}

Dhaqan-Galka

Xeerkani wuxuu dhaqan gelayaa marka golayaasha sharci-dejintu ansixiyaan madaxweynuhuna Saxeexo laguna soo saaro faafinta rasmiga ah.